

TÁRSASÁGI ÜGYEK

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 115. közgyűlése

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2020. január 28-án az ELTE BTK Kari Tanács-termében tartotta meg 115. közgyűlését.

1. Kiss Jenő elnök üdvözölte a megjelenteket és megnyitotta a közgyűlést, majd felkérte Kenesei István akademikust, hogy tartsa meg A magyar mondat 50 éve című közgyűlési előadását.¹

2. Az előadás elhangzása után Juhász Dezső főtítkár terjesztette elő jelentését a Társaság 114. rendes közgyűlése óta eltelt időszakáról.

Tisztelt Közgyűlés!

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság a 2019 januárjában megtartott 114. rendes közgyűlése óta két választmányi ülést tartott.

a) A 2019. október 8-án tartott ülés fő napirendi pontjai az őszi program áttekintése, valamint rövid tájékoztató volt a közgyűlés tudományos előadásának előkészítéséről. A választmányi ülés további részében Juhász Dezső főtítkár és Farkas Tamás titkár számoltak be a megjelent és előkészületben lévő társasági folyóiratokról és kiadványokról, majd a választmány újabb tagok felvételéről döntött.

b) A 2020. január 14-én tartott ülés kiemelt témája a közgyűlés előkészítése volt, melynek részleteiről Kiss Jenő tájékoztatta a választmány tagjait. A tudományos előadást Kenesei István vállalta, témája a magyar mondat kutatások elmúlt fél százada. Díjak kiadására ezúttal nem kerül sor, ennek okait az elnök bővebben is taglalta. A díjakról és kitüntetésekéről a szűkös anyagi lehetőségek ellenére a jövőben nem mondunk le, ugyanakkor a díjakra javaslatot tevő bizottságokat szükséges megfiatalítani. A jövő évre előretekintve jelezte, hogy a Társaság megünnepli majd egykori elnökünk, Benkő Loránd születésének századik évfordulóját. Ezzel kapcsolatban megkezdte egy konferencia előkészítését, és egy emléktábla elhelyezését is kezdeményezi. – Juhász Dezső főtítkár javasolta, hogy gyakorlati okokból tűzzük napirendre az alapszabály egyik pontjának módosítását. Ennek az a lényege, hogy az elnök és a főtítkár – bármelyikük akadályoztatása esetén – egyedül is jogosult legyen pénzügyi és pályázati dokumentumok ellenjegyzésére. A javaslatot a választmány egyhangúlag támogatta. Ugyancsak a 2020-as év előkészítését szolgálta a megemlékezési bizottság elnökének, Korompay Klárának az előterjesztése, amelyből a választmány tagjai megismerhették a 2020-ban kerek évfordulójukat ünneplő tagtársak névsorát és köszöntésük módját. A tervezetet kisebb kiegészítésekkel a választmány elfogadta. A Társaság folyóiratainak, a Magyar Nyelvnek, az Anyanyelv-pedagógiának és a Névtani Értesítőnek a megjelenéséről Juhász Dezső és Farkas Tamás számolt be.

¹ L. jelen számunk első tanulmányát.

Mindhárom periodika a tervek szerint, gazdag tartalommal jelent meg (ill. van megjelenőben). A választmányi ülés tagfelvétellel zárult.

2. A Társaság szakosztályainak és tagozatainak munkájáról az alábbiakban adok számot.

a) 2019-ben a Társaság 13 felolvasó ülést tartott Budapesten. Az előadások közül 5 az Általános nyelvészeti szakosztály, 5 a Magyar nyelvi szakosztály, 1-1 a Finnugor és az Idegen nyelvi szakosztály szervezésében valósult meg, egyet pedig közösen rendezett a Magyar és az Idegen nyelvi szakosztály. A felolvasó ülések előadói időrendben a következők voltak: a tavaszi félévben Mérő László, Varga László, Nemesi Attila László, Alberti Gábor, Slíz Mariann, Hegedűs Attila; az őszi félévben Slíz Mariann, Simon Gábor, Tóth Etelka, Korompay Klára, Kalcsó Gyula, Baranyiné Kóczy Judit, Szij Enikő. Több jubiláló tagtársunkat ezeken az alkalmakon köszöntöttük (l. később).

A tavaszi és őszi programot kerekasztal-beszélgetések és kutatócsoporti beszámolók is színesítették. A 100 éve született Vértés Editre emlékezett a Finnugor szakosztály május 14-én, május 21-én pedig Poétika és korpusz címmel rendezett kerekasztal-beszélgetést a Magyar nyelvi szakosztály az ELTE Stíluskutató Csoportjával közösen. Április 16-án a hang világnapja alkalmából kutatócsoporti közös előadást hallhattunk Hogy mondd? címmel; a szervezők: az MTA-ELTE Lendület Lingvális Artikuláció Kutatócsoport és a Magyar nyelvi szakosztály.

Itt teszünk említést még három konferenciáról, amelynek társszervezője a Társaság volt. – 2019. március 28–29-én rendezte az ELTE DiAGram kutatócsoportja a Nyelvtan, diskurzus, megismerés. A magyar nyelv funkcionális leírása című konferenciáját. A helyszín az ELTE BTK volt. – Szeptember 12. és 14. között rendezte meg az ELTE BTK Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszéke és a Magyar Nyelvtudományi Társaság a DiSS (Disfluency in Spontaneous Speech [‘Megakadásjelenségek a spontán beszédben’]) 2019 nemzetközi workshopot. A rendezvény egy konferenciasorozat része volt, amelyet 1999-ben szerveztek meg először a Berkeley Egyetemen, és azóta kétfévente kerül rá sor. – November 12-én került sor A szótár az oktatásban. A lexikográfiától a szótárhasználatig című konferenciára az ELTE BTK tanácstermében. A fő szervező az MTA Szótári munkabizottsága, a társszervező az ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézete, valamint a Társaságunk volt.

b) A Társaság tagozatai szintén aktívan tevékenykedtek.

A Magyar tanári tagozat 2019-ben immár 22. alkalommal rendezte meg 5–8. osztályos diákok számára a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny válogatóit és Kárpát-medencei döntőjét, valamint középiskolásoknak megszervezte az Eötvös József országos középiskolai szónokverseny helyi, regionális és országos fordulóját. Ezeken több ezer diák, kísérő és szervező vett részt, a versenyeket kísérőprogramok gazdag kínálata színesítette. A 2019-es év fordulópont a „Simonyi” történetében, mert a regionális Pedagógiai Oktatási Központok nem vállalják tovább a nem általuk meghirdetett tanulmányi versenyek iskolai és megyei fordulójának a szervezését. Ez óriási feladatot és jelentős többletköltséget jelent a központi szervezőknek, ezért egyelőre bizonytalan, hogyan folytatjuk hosszú távon a versenyt. November 30-án került sor a VI. Vályi András anyanyelv-pedagógiai konferenciára Szombathelyen. A rendezvény házigazdái és főszervezői az ELTE Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központja és az ELTE szombathelyi kampuszának Magyar Nyelvtudományi Tanszéke voltak. A konferencián négy plenáris előadás és három

párhuzamos szekcióban 21 szekció-előadás hangzott el. A Magyartanári tagozat jelenteti meg az Anyanyelv-pedagógia című online folyóiratot, gondozza saját honlapját és az általa szervezett versenyek önálló weboldalait is.

A N é v t a n i t a g o z a t több szakmai konferenciának, tanácskozásnak volt társszervezője, illetve támogatója. Tevékenységéhez kapcsolódott két budapesti és több debreceni felolvasó ülés mellett három névtani konferenciasorozat folytatása: A nyelvföldrajztól a névföldrajzig X. Nevek a nyelvpolitikai küzdőtérben (Révkomárom, június 8.; házigazda: Selye János Egyetem Tanárképző Kar; társszervezők még: Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara Magyar Nyelv- és Irodalom Intézete, valamint az ELTE Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ Magyar Nyelvtudományi Tanszéke; szakmai támogató: Magyarságkutató Intézet Magyar Nyelvi Kutatóközpont), a XIV. helynévtörténeti szeminárium (Síkfőkút, június 19–22.; házigazda: DE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke – MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport), továbbá az Alkalmazott Névkutatás 2019. Tulajdonnevek: tudományos és laikus alkalmazások (Budapest, szeptember 25.; házigazda: ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, társszervező még: KRE Magyar Nyelvtudományi Tanszék). A Tagozat tevékenységéhez kapcsolódtak két névtani tematikájú társasági kiadvány megjelentetésének, illetve a Névtani Értesítő szerkesztésének a munkálatai is.

A P r a g m a t i k a i t a g o z a t ugyancsak több szakmai rendezvény megszervezésével vett részt a Társaság munkájában. Egy budapesti felolvasó ülésen kívül közreműködött az Újdonságok a szemantikai és pragmatikai kutatásokban című konferenciasorozat tárgyevi alkalmának a megrendezésében (Szeged, április 12.), valamint november 27-én beszámolót tartott a 16. Nemzetközi Pragmatikai Konferenciáról (2019. június 9–14., Hong Kong).

3. A Társaság vidéki csoportjai szintén több szakmai programot szerveztek az elmúlt időszakban.

A debreceni csoport 2019-ben 8 felolvasó ülést tartott a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán, melyek előadói Szőke Melinda, Péntek János, Vékony Vivien, Kenyhercz Róbert, Tóth Valéria, Bátor István, Hankusz Éva és Reszegi Katalin voltak; emellett külön alkalommal emlékeztek meg Sebestyén Árpád professzor születésének 90. évfordulójáról. A XIV. helynévtörténeti szeminárium Síkfőkúton, a Debreceni Egyetem kutatóházában való megszervezését (l. fentebb) ugyancsak a debreceni kollégáknak köszönhetjük.

Az egri csoport 2019-ben két rendezvényről számolt be: április 8-án Domonkosi Ágnes Hogyan kutatható a nyelvi tevékenység? Módszerek és lehetőségek a társas deixis vizsgálatában címmel módszertani kutatói szemináriumot tartott az egri egyetemen. November 25-én a Magyar Tudomány Ünnepe keretében, a Társaság Heves megyei csoportja rendezvényeként mutatták be a Magyar Nyelvészeti Tanszék új kiadványait.

A pécsi csoport megrendezte a Találkozások az anyanyelvi nevelésben konferenciasorozatot 4. alkalmát Hasonlóságok és különbségek a nyelvben és az anyanyelvi nevelésben címmel (PTE, Pécs, június 17–18.), s folytatta nyelvi ismeretterjesztő tevékenységét (Játékos Nyelvi Katlan az Ördögkatlan fesztiválon: Nagyharány, augusztus 1.; Kutatók éjszakája: „Kalapkérdések a nyelvről és az elméről” – interaktív program, szeptember 27., továbbá nyelvi tanácsadó közönségszolgálat működtetése), valamint Szépe György szellemi hagyatékának feldolgozását. A pécsi csoport is köszöntötte a 70 éves Andor Józsefet, és búcsúztatta az elhunyt Székely Gábort.

A szegedi csoport hagyományosan részt vett az Implom József Középiskolai Helyesírási Verseny Kárpát-medencei döntőjének és szakmai kísérőprogramjainak megrendezésében (Gyula, február 28. és március 2. között). A megnyitón Implom József-díjat vehetett át Aczél Petra intézetvezető egyetemi tanár (Corvinus Egyetem). Az Emberi Erőforrások Minisztériuma kiemelten támogatta a versenyt a felsőoktatás és a közoktatás kapcsolatainak fejlesztése projekt keretében. A támogatás egy részéből egy munkacsoport létrehozta az Implom-verseny digitális adatbázisát, amely szabadon hozzáférhető a www.implom-verseny.hu tárhelyen. A szegedi csoport köszöntötte a 90 éves Velcsov Mártonné Tóth Katalint.

A szombathelyi csoport két konferencia: A nyelvföldrajztól a névföldrajzig című sorozat X. alkalmának, valamint a VI. Vályi András anyanyelv-pedagógiai konferencia megrendezésében vett részt (l. fentebb). Szombathelyi tagjaink áprilisban bekapcsolódtak a TIT Magyar nyelv heti rendezvényeibe is.

4. A Társaság kiadványainak sorában mindenekelőtt a Társaság folyóiratairól kell számot adni. A Magyar Nyelv 2019-ben immár 115. évfolyamát jelentette meg, az anyagi támogatásokkal kapcsolatos nehézségek ellenére is a megszokott rendben és terjedelemben, nyomtatásban és az interneten is (<http://c3.hu/~magyarnyelv>). A folyóirat évi négy számából egy részlegesen tematikus jellegű volt: a nyári szám az íroniát állította a fókuszba, és több füzetnek volt központi témája a magyar nyelv interetnikus, interlingvális kapcsolatrendszere. A Névtani Értesítő 2019. évi, 41. számát jelenleg még szerkesztjük. A folyóirat hagyományos megjelentetése folyamatos anyagi nehézségekbe ütközik, összes évfolyama ugyanakkor megtalálható az interneten is (<http://nevtart.elte.hu>). Az online folyóiratként működő Anyanyelv-pedagógia 11. évfolyamát zárta, továbbra is évi négy folyóiratszámmal és sokszínű tartalommal (<http://www.anyanyelv-pedagogia.hu>).

A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai sorozat újabb kötetével nem gyarapodott az elmúlt időszakban, ugyanakkor a Társaság (társ)kiadásában látott napvilágot két önálló kötet, melyek nyomtatásban és az interneten is elérhetők:

BAUKO JÁNOS 2019. Társadalom és névhasználat. Magyar névtani kutatások Szlovákiában. Magyar Névtani Értekezések 8. Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest.

SLÍZ MARIANN 2017. Anjou-kori személynévtár (1343–1359). Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest. (Technikai okokból 2017-es évszámmal, de 2019-ben jelent meg.)

Itt említjük meg, hogy a Társaság továbbra is rendszeresen támogatja kiadványaival a határon túli és hazai kutatóhelyeket, valamint különböző szakmai rendezvények és versenyek megszervezését.

Megjegyezzük továbbá, hogy társaságunk honlapja változatlanul működik (<http://mnyt.hu>), ahonnan a legfontosabb információk, illetve folyóirataink egyaránt elérhetők.

5. Több jubiláló tagtársunkat köszönthettük budapesti felolvasó ülés keretében: 80. születésnapján Keszler Borbálát és V. Raisz Rózst, a 70.-en É. Kiss Katalint és Andor Józsefet. Az elhangzott laudációk a Magyar Nyelvben olvashatók. További jubilánsainkat a vidéki csoportok rendezvényein köszöntötték (l. fentebb), míg másoknak levélben kívántunk jó egészséget, töretlen munkakedvet. Több tagtársunktól kellett azonban végső búcsút vennünk. Közülük most hármat emelünk ki: Éder Zoltánt, B. Gergely Piroskát és Kabán Annamáriát. Egykori tagtársainkra tisztelettel és kegyelettel emlékezünk tovább.

6. Társaságunk működésével kapcsolatban meg kell említenünk, hogy a szervezéssel és adminisztrációval összefüggő feladatok elvégzéséről 2019-ben is a korábbiakban megszokottakhoz hasonlóan, Bakonyiné Tóth Gabriella gondoskodott. Odaadó, lelkiismeretes munkáját itt is köszönjük!

7. A beszámoló végére érve megállapítható: a Magyar Nyelvtudományi Társaság az elmúlt esztendőben is tovább folytatta sokszínű tudományos és ismeretterjesztő tevékenységét. Reméljük, hogy ez a munka a jövőben is hasonlóképpen, töretlenül folytatódhat. Kérem a tisztelt tagságot a jelentés elfogadására.

3. A közgyűlés a főtitkári jelentést egyhangúlag elfogadta. Ezt követően Gerstner Károly olvasta fel a pénztárosi jelentést. A Társaság pénzügyei a 2019. évben a következőképpen alakultak:

Bevételek: 9.875.700 Ft

2018. évi maradvány:	13.250 Ft
MTA-támogatás:	670.000 Ft
SZJA 1% felajánlásából:	121.300 Ft
Tagdíj:	306.000 Ft
Kiadvány-értékesítés:	55.150 Ft
Pártolói tagdíj	85.000 Ft
Egyéb (pályázatok, folyóirat-támogatások, versenyek)	8.625.000 Ft

Kiadások: 9.860.830 Ft

Személyi kiadások:	4.011.490 Ft
Szerkesztői és egyéb díjak, munkabér:	3.371.000 Ft
Kifizetéseket terhelő járulékok (tény):	640.490 Ft
Összes járulék:	640.490 Ft
Dologi kiadás:	5.849.340 Ft
Bérleti díj:	145.000 Ft
Postaköltség:	79.700 Ft
Banki költség:	297.570 Ft
Egyéb (készletbeszerzés, nyomda, tárhely, verseny, javítás):	5.327.070 Ft

A Társaság bevételei a 2019. év során tehát kis mértékben meghaladták a kiadásokat. A pénzügyi jelentést a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

A közhasznúsági jelentést szintén Gerstner Károly ismertette, Bakonyiné Tóth Gabriella közreműködésével. A pénztáros beszámolóját és a közhasznúsági jelentést a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

4. Kiss Jenő elnök ezek után – visszautalva a már jóváhagyott főtitkári beszámolóra (lásd fentebb az 1. b) pontot) – szavazásra tette föl a következő kérdést: Támogatja-e a közgyűlés az alapszabálynak azt a módosítását, melynek értelmében akadályoztatás esetén mind az elnök, mind pedig a főtitkár egyedüli aláírási jogosultsággal rendelkezik pénzügyi vagy pályázati dokumentumok ellenjegyzésére?

A közgyűlés a javaslatot egyhangúlag támogatta.

5. Kiss Jenő végül megköszönte a megjelenést, emlékeztetett a Társaság anyagi támogatásának lehetőségeire és szükségességére (pl. időben teljesítendő tagdíjfizetés, a jövődelemadó 1%-ának felajánlása), majd mindenkinek sikeres 2020-as esztendőt kívánva a közgyűlést berekesztette.

Összeállította JUHÁSZ DEZSŐ

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Pusztay János 70 éves*

Tisztelt Ünneplő Társaság! Kedves Kollégák és Barátok! A Nyelvtudományi Társaság mai összejövetele rendhagyó esemény. Először a rendhagyó tudóst és tanárt, Pusztay Jánost köszöntjük 70. születésnapja alkalmából, majd következő napirendi pontként folytatjuk a rendhagyóság különleges eseteinek vizsgálatát, midőn meghallgatunk egy rendhagyó előadást a tudományközi együttműködés határaitól és lehetőségeiről.

Pusztay János tudományos életrajza és munkásságjegyzéke 46 oldal terjedelmű. Most nem olvasom fel, habár ünnepeltünk életművét csak úgy tudjuk áttekinteni, ha figyelmesen tanulmányozzuk ezt a terjedelmes listát, bejelöljük az általunk esetleg még nem olvasott műveket, és sürgősen pótoljuk mulasztásainkat.

Ha el is tekintek az életmű tételes felsorolásától, számokat azért mondok: PUSZTAY JÁNOS írt 66 könyvet, ebből nyelvészeti témájú, illetve szótár 35 darab, tudományos ismeretterjesztő, felsőoktatás- és nyelvpolitikai mű 13 darab, szépirodalom 18 darab. Nehezen emészthető mennyiség... De haladjunk tovább: a tudományos és ismeretterjesztő cikkek száma 559. Ebből nyelvészeti szakcikk 192, hungarológiai, felsőoktatás- és régiópolitikai cikk 135, a nyelvészeti és egyéb ismeretterjesztő írások, beszámolók, ismeretések, előszók száma 232. A szerkesztések száma is rendkívüli: PUSZTAY JÁNOS 379 kiadványt jegyez szerkesztőként.

Hogy lehet ennyi mindent összeírni? Weöres Sándor szerint a bűvész a lábával karikázik, a kezével citerázik, az orrával orgonázik, a fülével figurázik, a szemével gurgulázik, a szájával vacsorázik (Weöres Sándor: Vászár). Pusztay János ennél sokkal többet tud, mert közben még futamokat is játszik a számítógép billentyűzetén – egyszerre több nyelven. Igazi világszám. Jogos a feltételezés, hogy Pusztay János Úgyiszólván Felfoghatatlan Objektum, avagy a közismert mozaikszóval: egy UFO. Ő az élő példa rá, hogy a magyar finnugristák bizonyosan a Szíriuszról ereszkedtek le hozzánk, hitvány földi halandókhoz.

Egy igazi tudós 70 éves korában kezd beérni, addig gyerekcipőben jár. És valóban, ünnepeltünk most kapcsol nagyobb sebességre. Ebben az évben már 4 könyv jelent meg tőle vagy róla. És még hol van az év vége!

Itt és most azért gyűltünk össze, hogy Pusztay Jánost mint nyelvészt köszöntsük. Ne feledkezzünk meg azonban nyelvpolitikai és szépírói munkásságáról sem. Mindhárom tevő-

* Elhangzott a Nyelvtudományi Társaság 2018. november 27-i ülésén.